

KÖRNYEZETI HATÁSVIZSGÁLAT

**Apc 015/3 hrsz. – Andezit bánya
Bányatelek kialakítás**

Táj- és természetvédelem

2023. január

Készítette:

Tápió-Öko-Terv Környezetgazdálkodási Kft.
Katkó Lajos
SZ-002/2016.
Táj- és élővilágvédelmi szakértő

Tápió-Öko-Terv Környezetgazdálkodási Kft.
2253 Tápióság, Dózsa György utca 74.
Cégjegyzékszám: 13-09-213658
Adószám: 29304781-2-13

Előzmények:

Jelen eljárásban vizsgált Apc 015/3 hrsz.-ú ingatlan egy már meglévő, korábban művelt bányaudvar található. Az ingatlanon korábban felhalmozott meddő hasznosítására vonatkozóan a RIO-KŐBÁNYA Kft. engedélyt kapott, valamint ugyan ezen bányavállalkozón az érintett ingatlannal határos Apc I – Andezit védnevű bánya üzemeltetésére környezetvédelmi engedéllyel rendelkezik.

Jelen táj- és természetvédelmi fejezet a környezeti hatásvizsgálati és az egységes környezethasználati engedélyezési eljárásról 314/2015 (XII.25.) Korm. rendelet 6. és 7. számú mellékletei alapján került elkészítésre. Továbbá figyelembe lett véve az Apc I. – andezit bánya HE/KVO/00744-46/2021. számú környezetvédelmi engedélyben foglalt előírások és a BO/16/5-22/2026. számú előzetes vizsgálatot lezáró határozatban foglaltak.

Tekintettel arra, hogy a területen és környezetében már több engedély kiadásra került, ennek megfelelően az érintett ingatlan élővilágra vonatkozó felmérése is többször megtörtént a korábbi években, utoljára 2020-ban, valamint a Bükk Nemzeti Park Igazgatóság szakemberei is ismerik a tervezési területet.

A táj- és természetvédelmi szakvélemény elkészítése során vizsgálva lett a bányanyitással érintett terület hatása, valamint az aktuális területbejárás mellett a korábbi eljárásokhoz készült táj- és élővilágvédelmi felmérések és megállapítások is felhasználásra kerültek.

A tervezési terület táj- és természetvédelmi szempontú bemutatása:

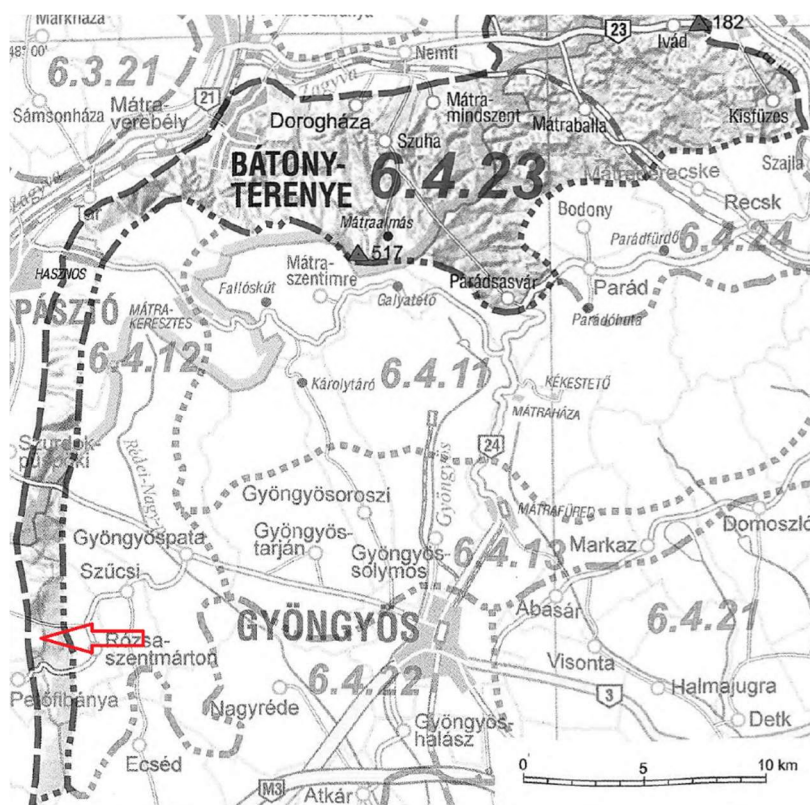
A tervezett bánya Apc 015/3 hrsz.-ú ingatlanon található.

Az érintett terület Dövényi Zoltán: Magyarország kistájainak katasztere alapján a Mátralába kistájhoz tartozik, mely az Észak Magyarországi középhegység nagytájon belül a Mátra középtájon helyezkedik el.

A kistáj 182 és 517 m közti tszf-i magasságú, erősen tagolt dombság, alacsony középhegység. É-ra lejtő felszínének kb. 70%-a medencedombsági tagolt dombsági, 30%-a gerinces típusú alacsony középhegységi domborzattípusba sorolható. A kistáj 450 m átlagos magasságú, vulkáni kúpok romjaival tarkított hegyláb felszínként értelmezhető a Mátra északi előterében. A terület D-i része hűvös-mérsékelt nedves, É felé haladva átnyúlik a mérsékelt hűvös mérsékelt száraz, sőt száraz övezetbe. A napfényes órák évi száma 1860 és 1900 óra között változik, a nyári hónapok összege 750 óra, míg a téli napfénytartam a legmagasabb pontokon valamivel kevesebb mint 200 óra, máshol 180 óra körüli. Az évi középhőmérséklet a kistáj D-i peremén 7,5 °C körül van, É-ÉK felé haladva kb. 9,0 °C-ig nő. A csapadék évi összege a terület É-i részén 560 mm körül van; D felé haladva 700 mm-ig nő.

A kistáj növénytakaróját a magasabban fekvő területeken a bükkösök, lejjebb az elgyertyánosodó tölgyelegyes állományok jelentik A D-i oldalakon és az alacsonyabb régióban cseres-tölgyeseket találunk. A Ny-i peremen xerotherm fás és fátlan növényzet jellemző. A völgyekben főként égerligeteket és fűzeseket, nedves réteket vizsgálhatunk. A felszínre bukkanó savanyú homokkővön mészkerülő tölgyes jött létre. A mezofil erdőkben általánosan elterjedt erdei fajokat találunk. Ny-on, a Zagyva-völgyre néző lejtőkön sztyeprétek zavart állományai vannak. Telepített erdők a tölgyesek helyére ültetett akácok, az erdei- és feketefenyvesek.

Gyakori élőhelyek: K2, L2a, OC, K5, P2b, L1, OB; közepesen gyakori élőhelyek: H4, E1, H3a, RC, E34, J5, E2, RB, P2a, L2x, OA, Bl, M1, D34, M8, L4a; ritka élőhelyek: H5a, D6, P45, B5, L4b, K7b, BA, B2, Kl, G2, H5b, G3, D5, P7, J2, K7a, M6, RA, 14, LY2, Cl, B3, Al.

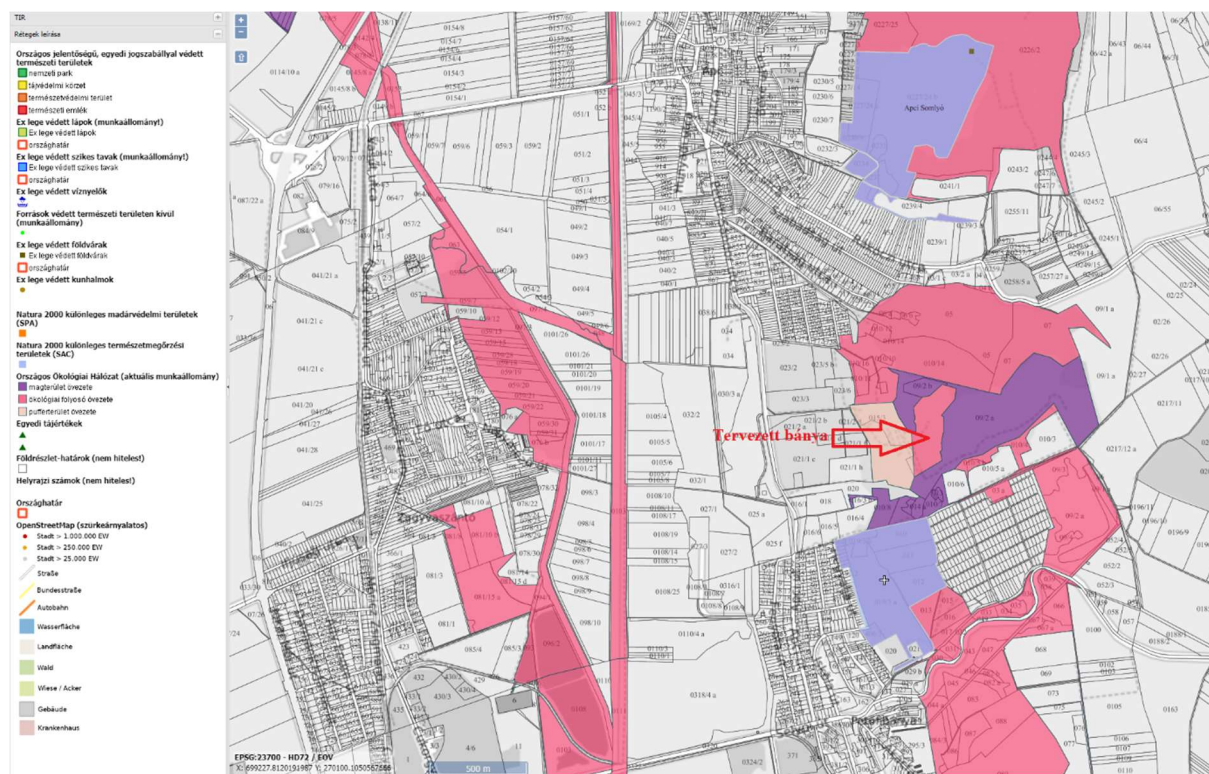

Dövényi Zoltán, Magyarország kistáj katasztere

A tervezett bánya területe Apctól délre helyezkedik el Petőfibányától, valamint Lőrinci Mákföldtől északra. Nem része egyedi jogszabály alapján országos jelentőségű védett természeti területnek, egyedi tájértéket nem érint. Továbbá a tervezett tevékenységgel érintett terület az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekről szóló 275/2004. (X.8.) Korm. rendelet és az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekkel érintett földrészekről szóló 14/2010. (V.11.) KvVM rendelet által meghatározott Natura 2000 hálózat területének sem része. Az érintett Apc 015/3 hrsz azonban része az országos ökológiai hálózat övezetének (ökológiai folyosó).

A meglévő és tervezett bányától dél-keleti irányban ~200 m távolságra helyezkedik el a Petőfibányai Kopasz-hegy elnevezésű HUBN20053 jelű különleges természetmegőrzési terület (Natura 2000), valamint északi irányban ~800 méterre az Apci Somlyó elnevezésű HUBN20052 jelű különleges természetmegőrzési terület (Natura 2000).

Az érintett ingatlannal közvetlenül határos az országos ökológiai hálózat övezetének magterülete.

Védett, Natura 2000 és ökológiai hálózat elhelyezkedése
(<http://web.okir.hu/map/?config=TIR&lang=hu>)

A Natura 2000 terület természetvédelmi célkitűzése az azon található, a kijelölés alapjául szolgáló fajok és élőhelytípusok kedvező természetvédelmi helyzetének megőrzése, fenntartása, helyreállítása, valamint a Natura 2000 területek lehatárolásának alapjául szolgáló természeti állapot és a kedvező természetvédelmi állapottal összhangban lévő gazdálkodás feltételeinek biztosítása. További cél az érintett érdekcsoportokkal, elsősorban földhasználókkal, erdőgazdálkodókkal, vízügyi kezelőkkel és vadgazdálkodókkal a

célkitűzések megismertetése, a célkitűzések megvalósításához szükséges feladatok és felelősségük tudatosítása.

Mindkét Natura 2000 területnek elkészült a fenntartási terve, melyekből kiderül, melyek a legjellemzőbb veszélyeztető tényezők, mik az ott előforduló jelölő élőhelyek és fajok hosszútávú fennmaradásának feltételei.

A két fenntartási tervek közül a Petőfibányai Kopasz-hegy esetében említi meg a bányászatot mint veszélyeztető tényezőt.

Megállapítható azonban, hogy a tervezett bánya üzemelése és felhagyása nem rontja a Natura 2000 területek koherenciáját. A Natura 2000 célkitűzésekkel nem ellentétes, az ott előforduló, a jelölés alapjául szolgáló fajokra és élőhelyekre negatív hatást nem gyakorol. Az érintett ingatlanokon ezen fajok és élőhelyek nem fordulnak elő, az üzemelés hatásai nem okoznak telephelyen kívül sem érzékelhető negatív hatást a környező élővilágra.

A bányaterület környezetében jellemzően rétek és kultúrerdő helyezkednek el. Terepi bejárás több alkalommal, leutóbb 2023.01.13-án történt. A bejárás alkalmával rögzítettük a terület jellemző élőhelykategóriáit, jellemző növény- és állatfajait, valamint védett fajokat kerestünk.

A területbejárás jellemző útvonalpontjai

A RIO Kőbánya Kft. által tervezett bányatelek és környezete az emberi tevékenység évszázadok óta tartó tájhasználatára következtében teljesen átalakult. Az andezit bányászata, a meddő hasznosítása, ezt megelőzően a szőlő művelése következtében a gyomnövénytakaságok dominálnak, fokozatosan becserjésedik, beerdősül. Foltokban jellemző a Közép-európai gyertyános-tölgyesek (*Carpinion betuli*), a telepített és nem őshonos félszáraz, ültetett erdei fenyves (*Pinus sylvestris*) és rozsnokos akácok (*Bromo sterilis*-*Robinietum*). Nagy területet foglal el a galagonya-kökény cserjés (*Pruno spinosae*-*Crataegum*). Azokon a területrészekon, ahol a hasznosítható kőzet kinyerése megtörtént, a visszamaradt talajt elterítették, a tájképbe rendezték, nagy tömegben jelentek meg a szél által és a termő talajban évtizedekig csiraképes kétszikű gyomok keltek ki. Így tiszta állományban, egymással nem keveredve a terebélyes laboda (*Atriplex patula*) és a betyárkóró (*Erigeron canadensis*).

A Természetvédelmi Információs Rendszer adatai alapján a vizsgált terület és tágabb környezete, nem áll természetvédelmi oltalom alatt, nem Natura 2000 terület, de, mint „Ökológiai folyosó” része az Országos Ökológiai Hálózatnak.

A területen található növénytakaságok, növényfajok:

A terület a Magyar (Pannóniai) flóratartományba (Pannonicum) tartozik, ezen belül a Magyar Középhegység - Ősmátra - (Matricum) flórávidéke a Mátra (Neogradense) flórájárás része.

Uralkodó az akác (*Robinia pseudo-acacia*), gyakori fajok a gyepürózsa (*Rosa canina*), a meddő rozsnok (*Bromus sterilis*), a ragadós galaj (*Galium aparine*), a betyárkóró (*Erigeron canadensis*) és a fekete bodza (*Sambucus nigra*). A gyakori kökény (*Prunus spinosa*) mellett megtalálható az egybibés galagonya (*Crataegus monogyna*), a varjútövis (*Rhamnus catharticus*), a lágyszárú növényfajok közül a fekete üröm (*Artemisia vulgaris*). A bojtortjánosokban található fajokból jellemző a közönséges bojtortján (*Arctium lappa*), a fekete üröm (*Artemisia vulgaris*), a fekete

peszterce (*Ballota nigra* ssp. *nigra*), az útszéli bogács (*Carduus acanthoides*), a kerek repkény (*Glechoma hederacea*), a fehér mécsvirág (*Silene alba*) és a pitypang (*Taraxacum officinale*). Uralkodik a közönséges tarackbúza (*Agropyros repens*), gyakori a fekete üröm (*Artemisia vulgaris*), a fekete peszterce (*Ballota nigra* ssp. *nigra*), a mezei és közönséges aszat (*Cirsium arvense*, *Cirsium vulgare*), a bürök (*Conium maculatum*), a kerek repkény (*Glechoma hederacea*), a fehér mécsvirág (*Silene alba*), és a pitypang (*Taraxacum officinalis*). Domináns az angol perje (*Lolium perenne*), de gyakori és jellemző a lándzsás és nagy útifű (*Plantago lanceolata*, *P. major*).

Korábbi felmérés alapján a terület növényzetének összetétele:

I. Természetes állapotokra utaló	TVK	Fajszám	%
unikális fajok	U	0	0%
fokozottan védett fajok	KV	0	0%
védett fajok	V	0	0%
<i>társulásalkotó fajok</i>	<i>E</i>	4	4,0%
<i>kísérő fajok</i>	<i>K</i>	7	7,0%
pionír fajok	TP	0	0%
II. Degradációra utaló			
<i>zavarástűrő fajok</i>	<i>TZ</i>	42	42,0%
adventív fajok	A	0	0%
gazdasági növények	G	0	0%
<i>gyomfajok</i>	<i>GY</i>	44	43,0%
Összesen:	96 faj	100 %	

A területen, vagy környezetében alkalomszerűen előforduló állatfajok:

Barna varangy – *Bufo bufo*
Zöld varangy – *Bufo viridis*
Zöld levelibéka – *Hyla arborea*
Erdei béka – *Rana dalmatina*
Kecskebéka – *Rana esculenta*

Fürge gyík – *Lacerta agilis*
Zöld gyík – *Lacerta viridis*
Vízisikló – *Natrix natrix*

Szajkó – *Garrulus glandarius*
Kék cinege – *Parus caeruleus*
Széncinege – *Parus major*
Feketerigó – *Turdus merula*
Házi veréb – *Passer domesticus*
Tengelic – *Carduelis carduelis*
Erdei pinty – *Fringilla coelebs*

Vörös róka – *Vulpes vulpes*

Borz – *Meles meles*

Nyest – *Martes foina*

Vaddisznó – *Sus scrofa*

Őz – *Capreolus capreolus*

Gímszarvas – *Cervus elaphus*

Mókus – *Sciurus vulgaris*

Mezei pocok – *Microtus arvalis*

Közönséges erdeieger – *Apodemus sylvaticus*

A területen nem található olyan fészkelésre alkalmas fal ahol telepesen fészkelő madárfajok (gyurgyalag, partifecske, mezei és házi veréb, búbosbanka) fészkelhetnek.

Összességében kijelenthető, hogy potenciálisan leginkább védett madárfajok előfordulására lehet számítani. Esetleg a kétéltűekre a területen kialakult vizes területeken. A fészkelési és fiókanevelési időszak kivételével az érintett fajok vagy nem tartózkodnak a területen (pl.: telelési időszakban afrikai telelőterületükön tartózkodnak), vagy pedig vagilis (röpképes) egyedekként figyelhetők meg (pl. vonulás, telelés, vagy fészkelés utáni kóborlás időszakában), melyek képesek a zavaró hatásokra elkerülő magatartással reagálni.

A tervezett tevékenységre legjellemzőbb bolygatás a talajbolygatás, így jellegéből adódóan a közvetlen hatásterületen a jelenlegi élőhelyek végérvényesen vagy ideiglenesen megszűnnek. A tevékenység következtében kialakulnak közvetett hatások is, ezek a zajterhelés és a levegő terhelés hatása. Ezek azonban csekély hatást fejtenek ki a környezet élővilágára.

A korábbi tevékenység nyomán, korábban is bányaterület volt, már az az élővilág alakult ki mely ehhez alkalmazkodni tudott.

A területről előkerült fajok tág tűrőképességük, jellegzetességük, hogy tűrik a bolygatást és emberi jelenlétet. A kimutatott fajok hazánkban általánosan elterjedtek.

A tervezett tevékenységnek az állatvilágra gyakorolt hatása elenyésző. A természetes tájra jellemző eredeti állatvilág az antropogén hatásra teljesen átalakult. Az új igénybevételre tervezett terület mértéke összességében igen csekély, a szűkebb tájat tekintve is elenyésző.

A terület már jelenleg is használt, bolygatott, azon a természetes élővilág csak részben fellelhető, ezáltal a tevékenység folytatása nem jár az élővilág károsításával. Az érintett ingatlanok kevésbé használt részén bolygatást tűrő, gyorsan szaporodó fajok jelennek meg, melyek eltávolítása esetenként indokolt is. Tekintettel arra, hogy az érintett ingatlanokat rét és redő területek veszik körül, melyek teljes mértékben megmaradnak, a táj dinamikáját is ez határozza meg. A tágabb értelemben vizsgált térség ökológiai folyamatait a megmaradt természetközeli élőhelyek határozzák meg leginkább. Ennek részei az Apci Somlyó és a Petőfibányai Kopasz-hely, amelyeket összekapcsol az országos ökológiai hálózat övezete, ezzel lehetővé téve a két terület és távolabbi területek fajkészletének vándorlását, populációik közötti kapcsolatuk fenntartását.

A tervezési terület ugyan része az ökológiai hálózatnak, azonban annak funkciójában csak csekély mértékben vesz részt. Ezt a mértéket a tervezett bányanyitást követően is meg tudja őrizni, nem várható a térségi ökológiai folyamatok romlása. A bánya területén mindig maradnak kevésbé bolygatott területek, melyeket az élővilág el tud foglalni, a bányaművelés a legtöbb faj számára nem képez áthatolhatatlan gátat, így a tervezett tevékenység ökológiai hálózatra, annak ökológiai folyosó szerepére jelentős negatív hatást nem jelent.

Tájvédelem:

A RIO Kőbánya Kft. által tervezett bányatelek fektetés helyszíne (Apc 015/3 hrsz) Apc községtől délkeletre emelkedő dombon, korábban szőlő művelési ágú, majd felhagyott területen tervezett. A szőlő művelésével egy időben, de inkább azt követően a dombot alkotó andezit alapkőzetet bányászni kezdték. Nagyon sok, kisebb nagyobb kőfejtő, azok meddőhányói hasznosítását a közelmúltban végezték, jelenleg ezen a területen nem történik bányászati tevékenység, spontán erdősül.

A vizsgált terület az Apc, Kopasz-hegy keleti szélén helyezkedik el, fekvése Déli-Délkeleti, a tervezett bányatelek tengerszint feletti magassága: 160-230 m.

Az andezit bányászata és a szőlő művelése következtében a gyomnövénytársulások dominálnak, fokozatosan becserjésedik, beerdősül. Foltokban jellemző a Közép-európai gyertyános-tölgyesek (Carpinion betuli), a telepített és nem őshonos félszáraz, ültetett erdei fenyves (Pinus sylvestris) és rozsnokos akácok (Bromo sterilis-Robiniatum). Nagy területet foglal el a galagonya-kökény cserjés (Pruno spinosae-Crataegetum).

Nagy tömegben jelentek meg a szél által és a termő talajban évtizedekig csiraképes kétszikű gyomok keltek ki.

Azokon a területrészekén, ahol a hasznosítható kőzet kinyerése megtörtént, a visszamaradt talajt elterítették, a tájképbe rendezték, nagy tömegben jelentek meg a szél által és a termő talajban évtizedekig csiraképes kétszikű gyomok keltek ki. Így tiszta állományban, egymással nem keveredve a terebélyes laboda (Atriplex patula) és a betyárkóró (Erigeron canadensis).

Az egyedi tájértékek tipizálása

Az egyedi tájértékek típusait és fajtaikat az MSZ 20381:2009 sz. Természetvédelem. Egyedi tájértékek kataszterezése c. szabvány határozza meg. E szabványt kell alkalmazni az egyedi tájértékek országos szintű egységes megállapítása és nyilvántartása során.

A tájvédelem feladata a tájkarakter (tájjelleg) értékes elemeinek, a természeti adottságokkal összhangban lévő, hagyományos tájszerkezet, a táj teljesítőképessége (potenciálja) és kedvező esztétikai adottságainak megőrzése és ezáltal a táji sokféleség (tájdiverzitás) megőrzése. Ennek megfelelően, a beavatkozási terület tájvédelmi szempontú elemzése során vizsgáltuk az alábbiakat:

- a táj (tájkép, tájszerkezet, tájhasználat, funkciók),
- az épített környezet,
- a kulturális örökség (műemlékvédelem, régészet),

A tervezési területen jelenleg is üzemelő állattartó telep található. A Projekt célja egy meglévő objektum fejlesztése.

Egyedi tájérték

A tájak karakterének fontos összetevői az egyedi tájértékek. A természet védelméről szóló 1996. évi LIII. törvény (Tvt.) 6. § (3) (4) és (5) bekezdése értelmében egyedi tájértéknek minősül az adott tájra jellemző olyan természeti érték, képződmény és az emberi tevékenységgel létrehozott tájalkotó elem, amelynek természeti, történelmi, kultúrtörténeti, tudományos vagy esztétikai szempontból a társadalom számára jelentősége van. A vizsgált területen egyedi tájérték nem található.

Tájértékelés

Az érintett terület értékelése, az alábbi kritériumok alapján történt:

- tájformák természetességi foka
- tájalkotó elemek természetességi foka
- ritkasági fok
- biodiverzitás
- vízgazdálkodási sajátosságok
- tájképi jelentőség
- az üdülői hasznosítás lehetősége

A fenti tényezők szerint történt helyszíni és szakirodalmi vizsgálat alapján megállapítható, hogy az érintett terület tájképvédelmi szempontból kiemelten kezelendő védelemre érdemes tájértékkel nem rendelkezik.

Tájfunkciók

- Szabályozó funkciók: A tervezési területen jelenleg is bánya, visszamaradt bányaudvar találhatóak, nem tervezett olyan beavatkozás, amely csökkentené a táj szabályozó funkcióját.
- Védelmi funkciók: a terhelés forrását és a hatásviselők elválasztását szolgáló védőövezeteket és puffterületeket a beruházás nem érint.
- Használati funkciók: a vizsgált területen évtizedek óta bányaművelés, mezőgazdasági és állattartásra használt területek vannak. A jellegzetes magyar tájgazdálkodási örökség, a hagyományos tájhasználat nem jelenik meg.

A meglévő és tervezett építmények a táj arculatába beleillenek, már régóta ott vannak, jelenlegi ökológiai folyamatait önmagában nem befolyásolja hátrányosan.

Tájjelleg és tájszerkezet megváltozása

A tájjelleg, tájkarakter a természeti és antropogén tájalkotó tényezők együtthatásából kialakuló, adott tájrészletre jellemző mintázat vagy rendszer, amely egy tájat más tájrészletektől megkülönböztethetővé tesz. A településtervezési jogszabályok a tájjal kapcsolatban laza keretrendszer fogalmazzák meg. A településrendezési eszközök elsődlegesen az építési szabályozásokra fókuszálnak, amelyek jelen esetben nem befolyásoló tényezők.

Összességében elmondható, hogy a konkrét beavatkozási terület tájszerkezete, a makrokörnyezet és kistáj tájjellege nem változik.

Tájvédelmi szempontból a tervezett tevékenység a kivitelezési stádiumában szükségszerűen kedvezőtlenül hat a tájképre, ez a negatív hatás azonban jelentősebb tájképi értéket az adott területen nem veszélyeztet.

A tervezett bánya ~150 és 300 mBf magasság között helyezkedik el. Leginkább nyugati irányból látható a bánya, míg oldal irányból a fák takarása miatt nem látható jelentős mértékben, így tájkép szempontjából nem dominál a létesítmény a tágabb térségben. Azzal, hogy nem egy nagy bányafal alakul ki, hanem változatos bányafal kitettségek jönnek létre a bányán belül a vizuális megjelenés kedvezőbb. Ezt segíti továbbá elő az andezit kevésbé szembetűnő színe, megjelenése. A bánya viszonylagos kis területe miatt a környező települések felőli (Zagyvaszántó, Apc, Petőfibánya) látképét sem befolyásolja.

A kivitelezés és az azt követő tevékenység nem rontja a hatásterület tájképi értékét, funkcionális tájhasználati konfliktust nem okoz, valamint nem veszélyeztet egyedi tájértéket. Táj léptékű ökológiai folyamatokra gyakorolt hatása nem jelentős. A terület tájvédelmi értéke nem változik.

A bánya jelenlegi láthatósága nyugati irányból

Összefoglalás, javaslatok:

Javasolt intézkedések az üzemeltetés folyamán:

- Növénytelepítéskor a tájra jellemző, termőhelynek megfelelő, őshonos növényfajok ültetése.
- A bánya művelésekor a lehető legkisebb területet vegyék igénybe.
- A fokozottan védett Uhu (bubó bubó) esetleges fészkelését minden évben ellenőrizni szükséges.
- Amennyiben szükségessé válik fa kivágása az az énekesmadarak védelme érdekében javasolt költési időszakon kívül (márc. 1 – aug. 15) végezni.
- Vizes terület megszüntetését szükség esetén lehetőleg július 15. – október 30. között kell elvégezni.
- Új növényzettel borított terület igénybevétele előtt az esetlegesen jelen lévő védett növény- és állatfajok felkutatása, amennyiben szükséges áttelepítése (engedéllyel)

Összességében megállapítható, hogy a tervezett bányatelek fektetés összeegyeztethető a térség táj- és természetvédelmi célkitűzéseivel. Az élővilágra elhanyagolható veszélyt jelent. A tervek alapján a tervezett bánya nem befolyásolja hátrányosan a térség ökológiai folyamatait, az élővilágra veszélyt nem jelent, a védett és Natura 2000 területekre hatást nem gyakorol.

Jellemző látképek a területről:

Tápióság, 2023. január 17.

Katkó Lajos
SZTV, SZTjV